

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY

VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠESTNÁSŤ STRANÁCH

<p>Predplatná cena : Na celý rok --- 4 koruny --- hal. Na pol roka --- 2 " --- " Na štvrt roka --- 1 " 20 " <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor : Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník, kraj. vyslanec. Majiteľ a vydavateľ : JAN MOLNÁR.</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo : Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám. sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin ohlasky a náhodné reklamácie. Cena jedného 4 stúpcového malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.</p>
---	---	---

Haňba!

Sláva! Sláva! Už sa nemusíme haňbiť pred cudzozemskom, že nie sme vzdelaní. Už nemusia nás vysmievať, že nič nevieme. Chvála protivnému Tiszovi a otrockým mamelukom, že sme konečne dosiahli to, čo v Rakúsku dávno majú, t. j. taký snem, ktorý je na posmech národu. Už teraz pyšní môžeme byť. Už teraz lepšie sa nám bude vodiť, keď prvý minister ukázal, že nemusí zákon ctiť, čím dal príklad všetkým poddaným svojim, že môžu robiť s chudobným ľudom čo chcú, on ich obráni a zastane. A robí hanebivé nezákonnosti vzdor tomu, že složil prisahu, že ctiť bude zákon a slobodu národa.

Čo zaslúži taký naničhodník, ktorý aj prisahu vysmeje? Súďte sami!

Teda na čele vlády máme jedného šialenca, ktorého opozícia nazvala tým najpodlejšším človekom, že by to statočný človek nezdržal, a on, tento «minister», vrhol sa na národ, ako hladný vlk na stado, a driape, trhá, šteká, šliape, grobiáni, zavíja, nadáva poriadnym ablegátom, ktorí bránia vás a slobodu vašu, hodil do kúta zákon, ktorý dosiaľ snem náš ctil; vyrazil z ruky národa jedinú zbraň, s ktorou bránil práva svoje, a uviedol do života také násilenstvo, ktoré netrpel by ani jeden slobodu milujúci národ. A robí prefikanosti a zlomyseľnosť pomocou takého presidenta, ktorého meno rozhorčená opozícia postavila na hanebný stĺp sťa zločince; a robí to pri potleskoch nesvedomitej, necitlivej a nehaneblivej väčšiny, ktorú od včulku nectí ani jeden statočný vlastenec, a ktorá ako potupný otrok napomáhala všetky vlády a bude napomáhať, čo

by snáď ten najukrutnejší vlastizradca bol ministerpresidentom. Haňba!

Teda už aj náš snem spravil pokrok! Už aj my sme v bahne. Už aj putá nás lepšie tlačia, ako dosiaľ. Už aj spravodlivosť obliekla sa do tmavého rúcha. Či ozaj musíme trpeť svevolu jedného nadutého šialenca? Oči naše obraciame ku kráľovi nášmu, a od toho čakáme obranu a spravodlivosť. On iste oslobodí nás od Tizmu...

Tisza a pomocníci jeho dopomohli nás k tej potupe, ktorá volá nás k pomste. Nenie div, že rozhorčená opozícia sypala na vládnú stranu a na jej šialeného majstra takéto hanenie: gazemberi, raubieri, zákerníci, kmíni, ohltaná háveď, vlastizradcovia, lhári, vrahovia, katovia... Človek zachveje hrúzou! Takto ešte nikdy nevyplatili mizernú vládu, ktorá je národu väčšie nešťastie, ako bol Turek a Tatár. A aby potupa úplná bola, vypovedala opozícia, že s vládnymi ablegátmi pretrhne všetek priateľský pomer, zapovrhne ich aj s protivným vodcom jejich, a so spojenou silou bude bojovať oproti Tiszovi dotedy, kým hlava jeho nepadne do prachu. Tak sa patrí! My zo srdca prajeme šťastie k boju tomuto. My odprvku nenávideli sme Tizmu, a vypovedali sme boj oproti nemu. Tešíme sa, že celá opozícia, ako jeden človek volá na pomstu, aby zničila nepriateľa národa a vlasti. Už je postavený na pranier! Celý národ preklína ho! V Budapešti hádzali doňho sňahové gule, a verejne mu nadávali. Čo boli poriadnejší ablegáti, vystúpili z vládnej strany, aby sa ich nedotkla špina. Či nemajú sa haňbiť všetky té okrese, čo majú na sneme tak mizerných ablegátov, ktorí hoc k čomu sú k dostaniu? Ktorých pozvali

A této poznačené a zapovrhnuté tiene opovrhujú sa odvolávať na národ, a nazývať sa ablegátmi! Haňba! Pozbaví národ slobody a konštitúcie, za ktorú stá rokov trpel a obetoval, dobrovolne šliapu zákon, vysmejú, oškodia národ, a potom lžú, že bránia národ.

Ozaj pre vlastizradcov práca! Kliatba na toho, kto pohráva sa s národom a robí mu trpkosti!

S týmito nech sa poráta národ čím skôr! Nech netrpí potupu! Nech prinúti raubierov práva a slobody, aby zaraz zriekli sa ablegátstva! . . .

Teda Tisza zvíťazil a previedol zlomyselný plán svoj, s ktorým putá založil na biedny národ. Víťazstvo svoje nevydobudol v statočnom boji, kde bojovníci v oči do očí stoja, ale zákerníckou cestou ako zlodej. Ako že by nebol rozhorčil opozíciu, že by ho bola dodriapala s celou bandou jeho. Budú v snemovni aj špatnejšie výjavy, aké sme videli, toto bol len počiatok. Konec hry to bude, že Tisza zvíťazí sa bude v prachu, a národ oslobodí sa od kata svojho. Otroci jeho rozprchnu sa na vše strany, a budú sa triasť súdu národa. A tento súd ukrutný bude! Márne šriekajú, lžú a očistujú sa pred národom! Márne vychvaľujú Tiszu; národ neoklamú a on nebude poznať milosrdenstva!

Keď Tisza a drevení Janovia odvolávajú sa na národ: lžú! Veď či národ ho chcel? Neponúkal sa? Národ chcel mať takú naničhodnú a násilnú vládu, ktorá mu je na škodu a na potupu?

Ja len to poviem: Mameluci neдрázte národ! Už ste mu narobili dosť škody, haňby a trpkosti, je čas aby súdil nad vami. A súd národa bude hrozný! Nech sa trasie pred ním každý vlastizradca!

Beda tomu národu, ktorý riadi šialenec a násilník! Beda národu, ktorý nebráni slobodu svoju! Beda národu, ktorý nepošle na snem statočných ablegátov a uprimných priateľov svojich! Beda národu, ktorého vlastizradcovia zastupujú. A beda mu, keď je hriešny, ľahostajný a nestatočný, keď jedná sa o jeho budúcnosť, a keď ablegátov volí! Takýto národ nezaslúži život, ale hoden je aby ho tríznila násilná a nehanebná vláda!

Dajte právo národu! Dajte mu slobody, aby právo svoje bez žandárov, bez neľudských pre-

zesov a bez podlých kortešov mohol požívať: a uvidíte aký bude mať snem a akú vládu. Ale dokedy celý národ nevolí, zatiaľ snem nenie iné, ako cigánstvo, špatná komédia a vysmievanie národa.

My ľudáci za rozšírenie volebného práva sme, a kto nenie za to, ten je nepriateľ národa. Naša vláda takáto je, preto voláme: Dolu s násilným Tiszom! Dolu s nestatočnou vládou! Nech žije slobodný národ! Nech žije ľudová strana!

Smelý korteš.

POLITICKÉ CHÝRY.

Liberáli proti liberálom.

Tiszov opovážlivý útok proti ústave uhorskej vyvolal odpor i nevôľu aj medzi samými liberálmi. Tisza a jeho najvernejšie veličiny liberálne nemôžu zapierať to, že dopustili sa zrejmeho *protizákonného* prečinu, áno, i sami títo liberáli spolu s Tiszom uznávajú nezákonnosť svojho pokračovania, iba vyhovárajú sa, že to sa stal v záujme krajiny muselo a že to stalo sa len jeden jediný raz.

Ale s takouto naničhodnou vyhovorkou sa počestnejší liberáli neuspokojili, ba aj verejne a veľmi dôkladne poukazujú na nezákonnosť tej liberálmi odhlasovanej zmeny stanov snemových. Obzvlášťne dvoje takéto osvedčenia vzbudzujú teraz všetku pozornosť. Sú to otvorené listy; jeden grófa Jula Andrásyho a druhý Kolomana Szélla. Tak gr. Andrásy ako aj bývalý ministerpredseda Koloman Széll sú liberálmi, ovšem miernejšími, a považovaní sú za najprvších mužov na liberálnej strane. Krome toho, oba títo páni honosia sa môžu aj priazňou i dôverou Jeho Veličenstva. Je teda veľmi vážne, že ako posudzujú oni pokračovanie Tiszovo.

Gr. Andrásy, keď vystúpil zmedzi liberálov, upravil verejný list na svojich voličov. V tomto liste predovšetkým uznáva, že terajšie stanov snemové zmeniť aj on za potrebné uznáva. Ale zmeniť tak, aby obštrukcia neprestala byť možnou, lež aby sa užšie hranice postavily jej možnosti. Obštrukciu gr. Andrásy pre Uhorsko za takú vec uznáva, ktorej vzdal sa ľahkomyselne nesieme. A preto Andrásy s politikou Tiszovou a s tými novými stanovami jeho súhlasiť nemôže. A menovite ale nemôže súhlasiť s tým násilným, nezákonným spôsobom, s akým Tisza svoj návrh o reforme stanov previedol. Dľa Andrásyho Tisza je akýsi zúrivec, akýsi šialenec, ktorý sa krčovitne pridrža svojich nápadov o potrebnosti zmeny stanov snemových. Tieto stanov Tiszové ale vy-

hlasuje Andrassy za cele *neplatné*, bo «bezprávie nikdy nemôže sa stať prameňom žiadnych práv». A preto že tu nemožno ani pomysleť na žiaden iný vývod ako na to, aby sa spáchané bezprávie odvolalo, zrušilo. Panujúcej väčšine nesvobodno a nemožno dať takých práv nad menšinou, a to preto nie, lebo u nás, pri našich poriadkoch volebných *nemá národ vplyvu* na tvorenie väčšiny parlamentárnej, tak, že keby menšinu vydali sme absolútnej moci väčšiny, nuž by národ niakým činom — iba revolúciou — môhol uplatniť sa v zákonodárstve. Stanovy snemové reformovať možno len zákonitou cestou, s porozumením všetkých stránok.

Koloman Széll vzdal sa mandátu.

Széll tiež nesúhlasí s násilným pokračovaním Tiszovým. O Széllovi toto dalo sa predvídať. Aj Széll v jeho otvorenom liste na voličov celkom rozhodne zatracuje nezákonnosť Tiszovú. On od začiatku vždy verejne osvedčoval, že Tiszu nebude podporovať pri násilnom zmenení stanov snemových. Ponevác sa ale takáto násilná zmena stanov stala, jemu že nepozostáva iné, ako vzdať sa mandátu. Medzi opozíciu vraj stať si nemôže, v tom že mu prekáža celá minulosť jeho, ponevác bol vždy slobodomyselným. Ale ani s Tiszom, pre jeho násilenstvá vytrvať nemôže, lebo násilenstvo nemôže uznávať za základ práv. I preto skladá mandát do rúk voličov svojich.

Tak osvedčenie Andrassyho ako aj Széllovo, veľmi skormútily tábor liberálov, opozíciu ale posmelily k vytrvalosti v bojoch na záchraňu ústavy.

Ludové shromaždenie v Pešti.

Takého shromaždenia nebolo ešte v hlavnom meste, aké zadržalo sa 27. novembra.

Asi 30 tisíc občanov sišlo sa do Redute, aby vyslúchalo výtečných rečníkov spojenej opozície, ktorá toto shromaždenie zariadila. Veliká čiastka obecnstva nemajúce v budove miesta, musela ostať vonku, i tu zaplavilo občanstvo všetky ulice okolité.

Shromaždenie započalo sa s národnou hymnou, ktorá samovolne zavznela z hrdiel tisíc a tisíc prítomných.

Franc Košuth, ako prvý rečník v krátkosti rozpovedal celý priebeh spáchaného Tiszom bezprávia i oddal slovo gr. Apponyimu, akožto rečníkovi nad všetkých rečníkov. — Gr. *Apponyi* svojim podivne ostrým vtypom dokazoval nezákonnosť a hrubú bezprávnosť tých Tiszových stanov a pustil sa rozoberať i rozdrviť všetky domyslené dôkazy, s ktorými by chcel Tisza ospravedlňovať svoje násilenstvo. Menovite poukázal na to, že Tisza darmo odvoláva sa na dobu *ex-lexu*. Lebo je pravda, že za doby *ex-lexu* n. pr. tiež protizákonne (bez rozpočtu) vyberala vláda dane a spravovala krajinu. Ale táto nezákonnosť *ex-lexu* je iná, jako je bezprávie, proti ktorému teraz protestujeme. Lebo za *ex-lex* zodpovedá vláda pozatým pred celým snemom; tuto ale spáchala sama *väčšina* samého snemu bezprávie, za ktoré túto väčšinu nemá kto na zodpovednosť tať. Ani národ ne-

môže udobriť toto bezprávie, už aj preto nie, lebo pri našich voľbách len malá hrstka národa uplatňuje sa so svojou vôľou a mienkou. Treba teda *základne rozšíriť právo hlasovacie*.

Po reči Apponyiho predostretý bol návrh, v ktorom Tiszove a Perczelove násilenstvo označuje sa ako revolúcia shora. Proti tomuto shromaždeniu postavuje sa na základ práva a zákona a osvedčuje, že nezákonné uzavretie snemovne so dňa 18. nov. za neplatné považuje a ho neprijíma. Zároveň vyzýva toto shromaždenie opozičné stránky, aby vytrvaly v boji a aby vydobili základnú reformu práva volebného, ktoré má sa čo najviac rozšíriť.

Shromaždenie tento návrh s veľkým oduševnením jednohlasne prijala.

Rečnil aj *Vázsonyi*, ktorý je jediný ablegát takzvanej strany demokratov. Veľmi zaujímave, s nemilosrdným posmechom bičoval tých, ktorí tu pred týždňom boli sa tiež shromaždili na oslavovanie Tiszovho zločinu. Ešte nebolo takej vlády ani jej nebude, ktorej by títo skalopevní rytieri vernosť a lásku neprisahali a sa pred ňou v prachu neplazili. My, spojená opozícia chceme, aby tieto pochopy: *lud a vlasť* staly sa totožnými, a aby *všeobecné hlasovacie právo* bolo základom ústavy našej.

Posledným rečníkom bol *Ján Hock*, ablegát novej strany (Bánffyho). S veľkým zápalom oduševňoval prítomných, aby nedovolili obrať vlasť svoju o práva ústavné. Národ prebudil sa a sila jeho bude tou výchricou, ktorá smetie nepriateľov svobody a zákona.

Skončilo sa shromaždenie, načo celé to množstvo velikánske ludu stavalo sa do radu ku pochodu. Vopred šiel hlavný poriadateľ na koči s bielou zástavkou, po ňom dvaja policisti na koňoch, potom hudba a tak neprehliaditeľný dav ludu nasledoval v tom najväčšom poriadku. Tiahli všetci čez Košuthovu, Kerepešskú cestu na Okružnu Alžbetinu pred miestnosť spojenej opozície. Prinajmenej 50 tisíc ludu zastavilo sa tu a naslúchalo rečiam ktoré povedali: Š. Hegedüs v mene hlavnomestského občanstva; T. Melha v mene mládeže a Szalánczy v mene robotníkov. Rečníci títo protestovali proti násilenstvu Tiszovému a tlumočili vďaka spojenej opozícii, za mužnú obranu ústavy.

Shromaždenie rozišlo sa potom pri tom najpeknejšom poriadku.

Protiakcia liberálov.

Tisza je hlavička krutá, tak ľahko sa nepoddá. Keď videl pochod shromaždenia v Pešti, poznamenal pred svojimi: Tí nech si len balamutia lud, ja činiť si budem svoje.

Liberáli predbežne budú vydržiavať tiež «shromaždenia» zvlášte v stoličných a mestských domoch a bude vždy postarano, aby mali väčšinu, ktorá bude schvalovať nezákonné činy Tiszové.

Ako sa takéto liberálne shromaždenia prevádzajú, o tom poučí nás priebeh výborového zasadnutia stolice pešťanskej, so dňa 19. nov. Na tomto shromaždení podal

Franc Košuth návrh, aby sa prechmaty Tiszové zo shromaždenia zazlilo. Košuth mal tu veľikú stránku, ale i liberáli postarali sa, aby každá duša dostavila sa ratovať Tiszové násilenstvá.

Košuthov návrh medzi inými podporoval aj *Gullner*, ktorý na posmech obrátil to chvastanie sa liberálov, že vždy odvolávajú sa na mienku národa, ktorý zastane sa vraj liberálov. Nuž, povedá, liberáli majú len posháňaný, zakúpený národ. Tu prečítal jeden list, čo traja notári rozposielali svojim kollegom. List znie takto :

«*Veľmi dôverné.* Milý Kollega! Na pondelkovom stoličnom shromaždení spojená opozícia napádať bude vládu. Prosíme ťa tedy, ráč sa na pondelkovo shromaždenie dostaviť osobne, ba i všetkých, ktorých pre stranu našu zistiť môžeš, ráč priviesť na shromaždenie a nás vašimi hlasmi podporujte. Nakoľko ale by si mal pri tom hmotné obete: *v pondelok vyrovnáme tvoje kvnto ...* V Budapešti 1904. nov, 26. A. Szegedi, Ď. Kováč, Ď. Bitskey.»

Takýmto spôsobom zohnali si liberáli väčšinu. Sám nadžupan osvedčil, že proti tým trom notárom zavedie vyšetrovanie. Ale, perse hlasy jejich predsa len prijal. Návrh Košuthov liberáli prehlasovali malichernou väčšinou hlasov a notári mohli si potom udať každý svoje účty ... Len kto im platí? A z čoho?

Reforma volebného práva.

Potešiteľné je, že následkom terajších bojov opozície s Tiszom kamdiel' viacej nahliadajú politické kruhy *rozšírenie* práva hlasovacieho. Spojená opozícia v ťažkom boji svojom hľadá posilu u národa, lenže najväčšia čiastka národa nemá u nás žiadnych práv politických. Keby širšie vrstvy národa boli teraz pripustené k volebným urnám, nuž opozícia s hračkou porazila by liberálov pri voľbách na celej čiare. Preto vidíme, že teraz už všetci rečníci prizvukovali potrebnosť rozšírenia práva volebného, ba boly hlasy aj za všeobecné hlasovacie právo. Toto poslednie žiadali menovite socialdemokrati, ktorí mali tu v nedelu tiež veľiké shromaždenie. Na tomto shromaždení napádali ostro Tiszovú vládu, ale napádali tiež ostro aj opozíciu, že nikdy nebojovala vážne za všeobecné hlasovacie právo.

Reforma volebného zákona nebude sa môcť už dlho odfahovať a je isté, že ani jedna politická stránka nemohla by sa pustiť do volebného zápasu bez toho, aby neosvojila si rozšírenie práva volebného. Terajšie burlivé časy politické značne pripravily pôdu tejto reforme u ľudu. Na statočnosti politických stránok záleží, aby sa reforma táto ozaj v prospech ľudu riešila.

Rusko-japonská vojna.

Zima v Mančurii nastala. Ako sme už čítali i v zpráve generála Kuropatkina, v noci teplotúra padne nižšie 10 stupňov R. Sňahu niet, z Mongolska idú ostré vetry. Stránky miestami sú len na 400 krokov jedna od druhej. Kuriva Rusi majú málo; v Charbine za siahu dreva berú 120 rublí. Vojsko je úplne zabezpečené chle-

bom, krúpou, mäsom i sušenou zeleninou; ale, tak sa zdá, málo majú kapusty, na ktorú je ruský vojak z domu zvyknutý. Ťažko je i o krm pre kone, ktorých s mulami majú vyše 400 tisíc. Zo zprávy generála Kuropatkina vieme, že už podovážali i kožuchy pre armádu; predtým už, keď bola nastala chladnejšia jaseň, dali vojsku čínske vatované plášte.

«Na posíciach — píše vojenský referent «*Nov. Vremeni*» — je ticho. Posila z Ruska dochodí do Mukdena neprestajne. Obe strany silne sa opevnily. Nepriateľ urobil niekoľko pokusov vytisnúť nás s posícií Putilovského kopca. Táto pevná posícia svojim vystaveným a dominujúcim položením iste veľmi mrzí Japoncov. Jej zaujatie 17. októbra bolo síce len čiastočným, ale vojensky skvelým víťazstvom. Posíciu bránila vtedy celá divisia Japoncov. Ataku viedla s ruskej strany brigáda generála Putilova, no prvý a hlavný úder vykonal 19. pluk pod náčelníctvom plukovníka Syčevského. Útok začal sa o 7. hodine večer a viedol sa «bez výstrela». Keď boly na 400 krokov, predné batalliony vrhly sa na «urá!» a bodákmi vybili nepriateľa ...»

Oznam.

S týmto všetkým dobrodincom chudoby a priateľom ľudu dávam na známosť, že ešte vždy s vďačným srdcom prijmem láskavé príhlasy o knižočky «*Tridsaťročné jubiliám farárskeho úradovania*» a na «*Odrobinky svadby kánigalilejskej*», ktoré obetoval čo milodar na kostol lutišský náš známy dobrodinca chudoby, pán páter Zaosek. Cena je dľa možnosti ale aspoň 40 halierov. Chudobní moji farníci každú nedelu modlia sa za všetkých dobrodinco, ktorí sú im na pomoc pri stavaní a sriadení nového kostola.

V Lutišiach, dňa 25. nov. 1904. Ostat. pošta Ó-Besztercze, Trencsés m.

S hlbokou úctou sa značím a odporúčam

Ján Greben, farár.

Upozornenie.

Po viackrátovom upozornení našom, opätovne musíme žiadať našich velactených predplatiteľov, aby pri oznámení premeny bydliska nezapomenuli sdeliť nám aj najposlednejšie miesto prebývania svojho, lebo tým činom umožnia nám spešné a akurátne dopravenie časopisu na patričné miesto, kdežto v páde by toto oznámiť zameškali, expedícia naša nenie vstave poslať časopis na novú adresu patričných.

Administrácia.

Krestania, kupujte len u krestanov!

Upozornenie. Viac ráz obrátili sa už ku nám jednotlivci s tým, zdá sa, že je spoľahlivý ten alebo onen *ústav sprostredkujúci požičky*? Otázka táto bude napozatým zbytočná, bo hľa my odporúčame, a síce veľmi vrele, jeden taký výborný ústav, ktorý je bezpodmienečne spoľahlivý, a nadto ešte aj je nie sprostredkujúci, alebo *požičky sám prevádzajúci ústav*, tak že trovy prosredníctva môže si usporiť ten, kto sa tu uchádza o požičku. Tento ústav je: «Kisbirtokosok Országos Földbitelintézet» v Budapešti.

Raňajky pre deti. Istý chýrny lekár opätne vyslovil čo potvrdili to aj druhí chýrni hygienici, «že deťom niže 14 rokov netreba dávať bobkovej kávy». Táto totiž, ako známe, má v sebe pre účinkovanie srdca, pre nervy a žalúdok veľmi škodlivý jed, ktorý sa menuje Coffein, a z ktorého ešte raz tak veľká dávka, ako ju obsahuje šialka čiernej kávy pôsobiť môže smrteľne. Vzdor tomu však mnohé matky vždy ešte ťažko sa odhodlávajú, aby bobkovú kávu aspoň pre deti odstránili od rodinného stola. Čo najideálnejší nápoj môže sa považovať mlieko, zkusenosť však o tom poučuje nás, že ho patriční nie vždy radi pijú a cez ďalší čas mnohí ani sniesť nemôžu. Kathreiner Kneipp sladová káva považovať sa môže teda čo tá najzodpovednejšia náhrada, ktorú pre vlúdnú a káve podobnú chuť jej deti veľmi radi pijú a ktorá i v najútlejšom veku veľmi je osočná, ľahko sa dá stráviť, nasýtuje a krv tvorí. Malo by to preto úlohou byť každej matky, aby dietky svoje od najútlejšieho veku na Kathreiner Kneipp sladovú kávu privykala a len túto im pľ dávala, pri čom však pri kúpe zvlášte na to treba pozor dávať, aby sa len «pôvodná Kathreiner» káva dostala, ktorú len v pôvodných balíkoch a s ochrannou známkou «farára Kneipp» slobodno predávať.

Postavenie židov.

(Dokončenie.)

Cisár Fridrich veľký v rozkaze svojom nariadil, aby židáci nedostali do ruky kupectvo, a aby nezmáhali sa na škodu kresťanov, preto medzi židmi a kresťanmi musí byť v každom ohlade primeranosť. — 33. článok rozkazu určí: «Židia nesmú ani domkáriť, ani vychalovať svoj tovar. Židovských zobračkov neslobodno trpeť v krajine. Židovských domov v Berlíne nesmie byť vyše 40. Nedovolím, aby z nemeckých miest robili Jeruzalemy.» No od tej doby aj v Nemecku premenili sa pomery, aj tam je už 600.000 židov, lenže má 52 mill. obyvateľov, ktorí nie sú takí pálenkári, akí sú naši. Ale že vládu a množenie

židov ani Fridrich veľký nevedel zlomiť, tomu príčinou bola francúzska revolúcia. Roku 1791. 27-ho septembra otvorili sa brány Francúzska pred židáci, čo potom každá krajina nasledovala. Pomaly to šlo, ale dnes všade sú doma, len Russia, Románia, Finsko, Španielsko a Portugalsko strážia brány svoje pred židmi. Ale vzdor emancipacionálnym zákonom, ktoré daly židom slobodu a práva občianske, zostali židáci pred ludmi tým, čím boli od počiatku, ba povzbudili väčšiu nenávisť oproti sebe. A celkom správne, veď zdarma prišli k slobode; nič neobetovali za krajinu, ktorá prijala ich. — Dost sú bohatí k tomu, aby sa nemuseli koho báť, lebo len zatiaľ treba s mešcom, a už v prachu ležia pred nimi nepriatelia jejich. Veď schudobneli grófi, baróni a podobní magnáti berú za ženy židovky, hoc nenávidia ich z hĺbky srdca, nuž ale dostanú s nimi peniaze, a inšie nehľadajú. Takto je to všade po Europe. Všade upáda a hynie takzvaná strednia trieda, a jej miesto zaujmú židáci, na väčšiu slávu zlatého tela.

Prv než by bol vyhlásil tieto rozkazy, povolal k sebe všetkých rabínov z celej krajiny a dal im na vedomie, že židáci alebo príjmu tureckú vieru, alebo pôjdu von z krajiny. Na to rabíni pýtali čas na rozhodnutie, len že nič nerobili, ale vyhlásili modlitby, aby šah umrel. Tomuto nepáčilo sa umreť, ale vyhlásil nasledujúce rozkazy: Každý žid povinný je holiť si hlavu. Židák len pešo smie chodiť, po voze nie. Židák nesmie nosiť europejské rúcho. Na rúchu žida musí byť znak, počom poznať ho. Židovka nesmie nosiť na tváry závoj. Židovka nesmie chodiť po ulici v rúchu perzičkých žien. Židáci nesmú stavať väčšie domy ako Perzičani. V noci nesmú po ulici chodiť. Na trhoch nesmú predávať potravné články. Jak náhle zomre jeden žid, majetok jeho prepadne na toho príbuzného, ktorý obrátil sa na mohamedánsku vieru. Taký žid, ktorý zostal mohamedánom, ale neskôr znovu židom, dostane za trest desať rokov žaláru. Každý žid povinný je nosiť tabulku na prsoch s nápisom: Ja som žid. — Príkazy šaha prisne zadržia po celej krajine.

Ináč po celej Azii a Afrike veľmi sú zapovrhnutí. Tam žida za nič nemajú. Takto v Marokku poctivé jejich meno je: zdochlina, syn zdochliny. Na koni nesmú sa nosiť, len na somárovi, a musia vyhnuť Arabom. V osobytnom

predmestí bývajú. V Egypte k ničomu sa nemôžu chytiť, lebo vo všetkom prekazia ich mohamedáni, na tolko sú tam opovrhnutí. A keď chcú sa volakde osadliť, za to daň platia pánom svojim. V Amerike, len v Spojených Štátoch sú doma, lebo tí, ktorých bol barón Hirsch v Argentíne osadlil, pomaly nazpät prišli do Európy. Amerikánčani prenasledujú a potupujú ich, lebo sú im nebezpeční konkurenti.

Ako vidíme postavenie židov také je, aké bolo od jakživa. Sú nenávidení, prenasledovaní a opovrhnutí.

Každý národ vie sa brániť oproti ním rozumne, len my sme k tomu pri hlúpi. F.

BESEDNICA.

Poučné rozprávky.

II.

Dva roky pominuli, čo Karol Tesar presťahoval sa do dediny. Dost dlho slúžil medzi pánmi a dost aj naspobil, a pokiaľ manželku pochoval, pomyslel si, že nazpät pôjde do rodiska svojho. Lahko mu bolo; mal k tomu dost peňazí. Prv než by sa bol usadlil v dedine, kúpil dve hospodárstva a potom začal gazdovať, ako to páni zvykli. Najal sluhov a tých poslal na pole, on ale zapálil si na fajku, chodil po dedine alebo keď sa mu veľmi zachcelo, šiel na pole za robotníkmi.

S dedinčanmi málo kedy pustil sa do rozhovoru, na to bol pripísný, len s majetnou vdovou nebohého Ignáca Jantíka sa priatelil. Keď volačo nevedel, nepýtal sa sluhov, to sa mu videla haňba, ale zabehol k vdovici, ktorá ináč bola dobrá gazdina a od tej pýtal radu. A tá s radosťou pomohla, rozumela sa k tomu, veď odkedy nebožký jej Ignác, Pán Boh ho oslav, zomrel, na ňu sa uvalila všetka starosť hospodárenia, a ona lepšie zastala miesto svoje, ako mnohí gazdovia. S roka na rok pribudlo dačo ku gazdovstvu; dobre to bude pre jediné jej Helenku. Jedným slovom, táto známosť veľmi bola po chuti Tesarovi. A vdovica, ako hovorím, mala dost rozumu pod čepcom, a za krátky čas tak pomútila rozum Tesara, že bez nej nič nechcel začať. Tak rečeno ona viedla gazdovstvo jeho, ale nie so škodou.

Jeden deň, keď tiež sedel u susedky, počul veľký krik. V tom otvorila sa dvere, a behne do izby syn jeho Ďurko. Rovno bežal k otcovi, a jednak volal:

— Beda, tatko beda!

Otec ani času nemal aby sa spýtal nalakaného synčoka čo mu je, keď jedna žena s krikom vbehne do izby.

— Kde je ten darebák pánsky? vrešala, zaraz ho zadrhnem.

— Ale Cvíbička, čo sa vám prihodilo? krotila ju Jantiková.

— Jaj pani urodzenká, ani neviem ako mám začať. Div ma neporazilo. Ale počkaj ty žaba zelená! Zadrhnem ňu!

— No len pomáli, k tomu aj ja mám slovo, ozval sa Tesar, a pristúpil k Cvíbičke.

— A čo si vy myslíte, že sa vás bojím, hoc ste pán? Nie ja, čo by ste mali ráz tak veľké fúzy, aké máte. Keď vy bránite si svoje deľsko, aj ja si budem moje. A veru prebijem hlavu tomu, kto aj mojemu prebil.

— Ticho, majte rozum, hovorí domová pani. Povedzte pekne radom čo sa stalo, a potom uvidíme, čo treba robiť. Začnite teda.

— Áno, prosím ponižene, hneď začnem. Včera prišlo do rozumu tomuto huncúťovi vybíjanému, že pôjde za humno a bude strielať na moje husy. Má im čert vie čo, dá do toho kamenček, natiahne a pustí. Tri husy postrielať, aby mu ruky odpadli. Aj teraz strielať, lenže ho môj Matejko dostriehol, a ako beží za ním, táto potvora počne doňho strielať, a prebil mu hlavu. Tam leží chúda celé krvavé. Ani to nebolo dost tomuto beľárovi, keď som ho chcela vyobracať s kyjakom, povybíjal mi okná na dome. Ale počkaj ty pačmaga, dolámem ti kríže! Veru ti to neodpustím!

— Len sa opovážte, pohrozil sa Tesar.

— Čo by sa neopovážila! Za to, že je on pánsky pankhart? No veru! Nevídali také pánstvo!

Aby zle nebolo, pomiešala sa do toho domová.

— Poďte somňou Cvíbička. Dobre stojím za to, že škoda vaša bude vynahradená, a že sa to viac ráz

S tým vyviedla ju von. Tam dlho sa vyjednávali, až konečne napajedená Cvíbička odišla. Pani prišla nazpät do izby, poslala domov Ďurka a počala kárať Tesara.

— Nehovorila som vám koľko rázi, že zle obstožite pre toho chlapca. Je on veľmi rozmazaný.

— Ale prosím, chlapec ako chlapec, všetko je to samopašné. Aj je lepšie keď je takýto, ako keby celý deň v kúte sedel.

— Dobre, dobre, pokračovala vdova, ani ja nemám rada chmula netrebného, nuž ale neslobodno všetko dovoliť dieťaťu, lebo navykne na to, a potom veru nebudete vládali s ním. Veľmi mnoho dovolujete Ďurkovi.

— Prosím, veď nenie sedliacky chlapec. Má byť taký radšej hlavu mu odsekne, odpovedal otec.

Pani krútila hlavou.

— Susedko môj, ja veru ináč myslím. Nehovorím aby chlapec nebol na život súci, lenže nesmie byť loptošom.

— Ale asnaď môj Ďurko? Prosím...

— Uprimne vyprávam, preto nehnevajte sa. Bojím sa, že chlapec pokazí sa a nebude z neho poriadny člo-

vek. Mali by ste byť prísnejším, lebo veru naraste vám nad hlavu.

— To je moja vec, povedal otec mrzuto.

— No veď áno, len aby potom nebolo neskoro. Teraz ešte dalo by sa spomôcť. Myslým, neškodilo by, kedytedy pohladkať ho paličkou. Sice vy ste mu otcom, vedieť máte, ako treba ho vychovávať.

S tým sa skončil rozhovor.

Ďurko ale nedostal bitku od otca. Ešte čo! Otec bol pišný, že má tak podareného synka, ktorého boja sa všetky sedliacké deti. Myslel, že len z takého živáňa môže byť súci človek.

Aký bol Ďurko doma, taký bol aj v škole. Učiteľ darmo sa žaloval naňho pred otcom. Povedal, že má vtip, ale je darebák a naničhodný chlapčisko. Nedá nikomu pokoj.

Otec mikol plecom a bolo po všetkom. On bol spokojný s Ďurkom. Prečo by ho mal trestať? Pánsky chlapec taký musí byť. Však keď bude väčší, nadobudne rozum vyše práva.

S Ďurkom chodila do školy aj Helenka Jantikeje. Bola ona veľmi dobré, poslušné a múdre dievčatko. Opravdivá protiva Ďurka. Ju veru každý mal rád, bolo milé dievčatko. Bolo to vidieť aj na zkuške, kde boly prítomní aj rodičia oboch detí. Tesar sedel blízko vdovy, a veru dosť sa mrzel, keď počul, že jako rozumne odpovedá Helenka, kdežto jeho jedináčik nevedel ani slova. Najlepšie sa pajedil, keď sa ho opýtala Jantíková, že čo mieni s tým chlapcom?

— Dám ho učiť, odsekol surovo.

— Hej pán sused, palica by sa zišla na toho chlapca, a len potom škola.

— Nech vám to nerobí starosť, dobre poznám rod môj. Ani ja som nebol inakší, a hľa som chlap na mieste.

— Tak je, len že vy nie s rozumom ste vyhľadávali chlieb svoj, poznamenala pani. Slová jej mimovolne vykradly sa z úst.

Na tieto slová Tesar zapálil sa od haňby a zabručal: Čo som bol, to som bol, do toho vás nič. Som vždy toľko hoden, koľko aj vy. Rozumiete!

Nečakal na odpoveď, a s tým koniec bolo priateľstva. Ale ten deň ešte aj iné sa stalo. Milý jeho Ďurko s plačom a s krvavým nosom pripálil domov. Chlapci ho vydrali, lebo dávno strojili sa naňho, a aj preto dostal výprask, lebo chcel sa dať do Helenky za to, lebo ho pochválila pre výbornú zkušku jeho.

— Vybili fa tí gazemberi sedliacky? Ale počkaj, nenechám to tak. Dovedem žandárov, a dám ich pozatvárať. Viac nedám fa tu do školy. Pôjdeš do Bystrice. Dobré bude Ďurko môj?

— Dobré apko.

Otec odviezol ho do Bystrice. Našiel mu pánsky dom, a často posielal peniaze a ľahodky. To bolo treba darebákovi. Na knihy ani sa len neobzrel. Keď aj chytil voľaktorú do ruky, to len za to, aby vydrapil karty z nej. V škole nenávideli ho. Bol protivný somár, nedal pokoj nikomu, preto žiaci bili ho, ako starý kožuch. No a doma?

Nebolo na vydržanie s ním. Čo najhoršie vedel robiť, robil. Domácich tak domrzal, že hospodský jeho po dvoch mesiacoch celkom grobianský odpísal otcovi, aby prišiel pre živáňa, lebo ináč vyžene ho z domu.

Otec prišiel. Nie že by bol vydral chlapčiska ak sa patrí, ale ešte jemu bolo vyše. Dal sa do hospodského.

— No veru mali ste vy prečo robiť krik? povedal. Keď vám škodu spravil, zaplatím. Aj vy ste neboli inakší.

— Ani slova nechcem počuť. Vezmite lotra naničhodného, a choďte s ním hoc aj do pekla, povedal hospodský zapleskol dvermi a šiel von.

Tesar vzal jedináčka a hľadal mu nového hospodského. Ťažko to šlo, lebo v celej Bystrici poznali Ďura, ako vybijaného gazembera. Horko-ťažko našiel jeden dom, kde ho len tak na prábu vzali. Ale prába netrvala dlho. Ani dva týždne nebol na novej hospode, už došiel list domov, aby otec prišiel pre syna. Ale nielen to, ale aj v škole toľko bolo žalôb naňho, že professori to radili otcovi, prv než by vyhodili naničhodného synka, aby ho spačkoval a vzal domov.

Tesar ani za mak sa nezarmútil. Myslel si, chlapec je ešte primladý do mesta, nech poraste doma. Čo by sa trápil s toľkým učením? A potom doma aj tak mu je otupno, aspoň bude sa mať s kým zabávať.

Ďuro potešil sa, keď otec vyložil batožinu a jeho na voz, ale veru dedinčania nie. Tí hrešili naňho, ako čo by hrmelo. Aj mali prečo. Skoro celú dedinu vyvrátil na ruby. Do každého sa zadrupil, len Helenke vyhyboval. A tá veru neraz ho vysmiala hovoriac:

— Pfuť, taký žiak! Keď sa len nehaňbíš!

Ďuro ledvý vyčkal koniec prázdnin. Otec zapratal ho do Štiavnice, ale aj tam bol takým ledaktom, akým aj doma. Keď mali ho vyhodiť zo školy, otec šiel s ním do Žiliny. A tak chodil s ním z mesta do mesta. Zakiaľ skončil pár tried s ustavičným opakovaním, pochodil pol krajiny.

Súseda — s ktorou medzi tým Tesar pomeril sa — viac ráz napomenula hlúpeho otea, aby prísne zachodil s nezbedným chlapcom. Ale ten to na hluchobral.

— Čo mám robiť s ním? pýtal sa.

— Nemali by ste mu všetko dovoliť. Uvidíte, to zlý koniec vezme. Mnoho trpkostí vám narobí. Od malička mali ste ho držať pod dozorom.

— Ale prosím vás, prečo by mu kazil vôľu. Nech sa vyblázni. Veď to prejde ako letní dážď. Zato bude z neho človek.

— Bude ale aký?

— Bude z neho pán. Mám pekný majetok.

— Ah pane, toľko nemáte, koľko by nestrovil. Máme hoc koľko príkladov, že boháči zostali žobrákmi.

Tesara mrzeli výčitky vdovy. A veru onedlho že čistú pravdu mlúvila. Ďurovi nebolo dosť čo otec poslal, počal robiť dlžoby. Obznámil sa s úžerníkmi, vedel čo je záložnica, veď neraz dostal v nej pár korún na šaty a na vankúše. Otec za každým vymenil veci, ale keď Ďuro už aj veksle falšoval na jeho meno, vtedy opustila ho trpezlivosť, a zaprisahal sa, že viac nebude

poznať milosrdenstvo, nepomôže tomu beľárovi. Už dávno mohol z kazu vziať. Len nech príjde domov, veru že ho vyžene.

A tak sa aj stalo. Keď Ďuro márne vypisoval listy, šiel domov, aby žilu sekol na otcovom pugylári. Ale sa sklamal, lebo otec vysotil ho von.

(Dokončenie nasleduje.)

CHÝRNIK.

Dar dedičovi talianskeho trónu. Z Rímu sdeľujú, že knieža Desseré, synovec abyssínskej cisárovnej Taitu poslal novonarodenému talianskemu princovi do daru jedného štyrimesačného leva. V liste, ktorý poslal s darom, píše, že život dediča talianskeho trónu bude taký, ako život jedného leva. Poslaného leva prevzal erytholajský gubernátor, ktorý krstný dar poslal zas správcovi rímskeho — zverinca . . .

Smrť chýrneho staviteľa. Vo vojenskej nemocnici Port-Artura zomrel tieto dni po dlhej nemoci svetochýrny ruský merník Sacharov, ktorý postavil prístavné mesto Dalny. Zosnulý merník započal svoju dráhu ako vojenský inžinier a jeho prvé väčšie dielo bolo vystavenie vladivostockého mohutného prístavu. Ruská vláda poznala veľkú nadanosť Sacharova a preto keď sa dohodla na tom, že dá vystaviť z Dalného prístavné mesto, založením mesta a s postavením prístavu poverila Sacharova. Dvetisíc ruských staviteľov a 80.000 čínskych robotníkov stálo pod mocou Sacharova, aby mohol vystaviť obrovské dielo a ženiálny staviteľ riešil ťažkú úlohu s podivuhodnou nadanosťou. No jeho mohutné dielo nemohlo byť celkom skončené, lebo medzi Ruskom a Japonskom vypukla vojna, ktorá prekazila Sacharova v tom, aby dokončil stavbu prístavu. Keď Japonci zaujali Dalné, Sacharov utiahol sa do Port-Artura, kde ho napadla horúčka, tak že sa dostal do nemocnice, z kadiaľ sa tieto dni odobral na večný odpočinok.

V komíne. Z Paríža dochádza zpráva o neobyčajnej udalosti. Staviteľ Ludvik Tannier stavia pri rieke Sajne obrovský cirkus, na ktorom pracuje mnoho murárov. Murári dostávajú plat každý štvrtok od hlavného paliera,

ktorý ale minulý týždeň s platom robotníkov ušiel. Na to murári zastavili prácu a poslali pre staviteľa, aby im dal plat. Keď sa Tannier dostavil medzi robotníkov a počul, čo sa stalo, vyslovil sa, že on veru nebude dva razy platiť, nech si nájdu hlavného paliera, u toho sú peniaze. Robotníci sa s odpoveďou neuspokojili, ale držali poradu a uzavreli, že staviteľa zamurujú do komína a dotiaľ ho nepustia na slobodu, kým im nevydá plat. Tak aj učinili. Staviteľ sa bránil, kričal, ale všetko bolo darobné, o desať minút už bol v komíne, na ktorom robotníci nechali len malú dierku, aby sa nezadusil. Jedon policajt, ktorý bol očitým svedkom tohto výjavu, telefonoval na kapitanát pre pomoc. Nezadlho dostavilo sa na miesto viac policajtov. Policajný osnovník nechcel, aby bolo krveprelievanie, a preto začal s robotníkmi vyjednávať. Lenže robotníci nechceli ustúpiť a hovorili, že dotiaľ neopustí živí to miesto, kým nedostanú svoj plat. Osnovník prikrečil ku komínu a oslovil staviteľa, aby splnil žiadosť robotníkov. Staviteľ, keď bol už asi osem hodín v komíne uväznený, aby sa len vymohol z nebezpečného polohy, vystrčil von jedon chekk, a jedon robotník zabehol do banky pre peniaze. Keď sa navrátil a každý obdržal svoje peniaze, rozhádzali komín a pustili mučeného staviteľa na slobodu.

Zo žiaľu pozbavil sa života. Na jednej stanici podzemnej elektrickej v Paríži hodil sa pred elektriku jedon 26ročný sústerský tovaryš Jozef Romanusky, rodom z Ruska. Poriadnym a usilovným robotníkom bol Romanusky, ktorý deň po deň sbieral peniaze, aby sa mohol vrátiť do Ruska a tam sa oženiť. Odkedy ale vypukla rusko-japonská vojna, mladý tovaryš — ktorý bol ruský vlastenec — vždy bol smutný. Keď čítal v časopisoch o bitke pri Liaojangu a o ztratách Rusov, vyslovil sa pred svojimi súdruhmi nasledovne:

— Teraz už opravdivému ruskému človekovi nenie hodno žiť. Ja sa pozbavím života.

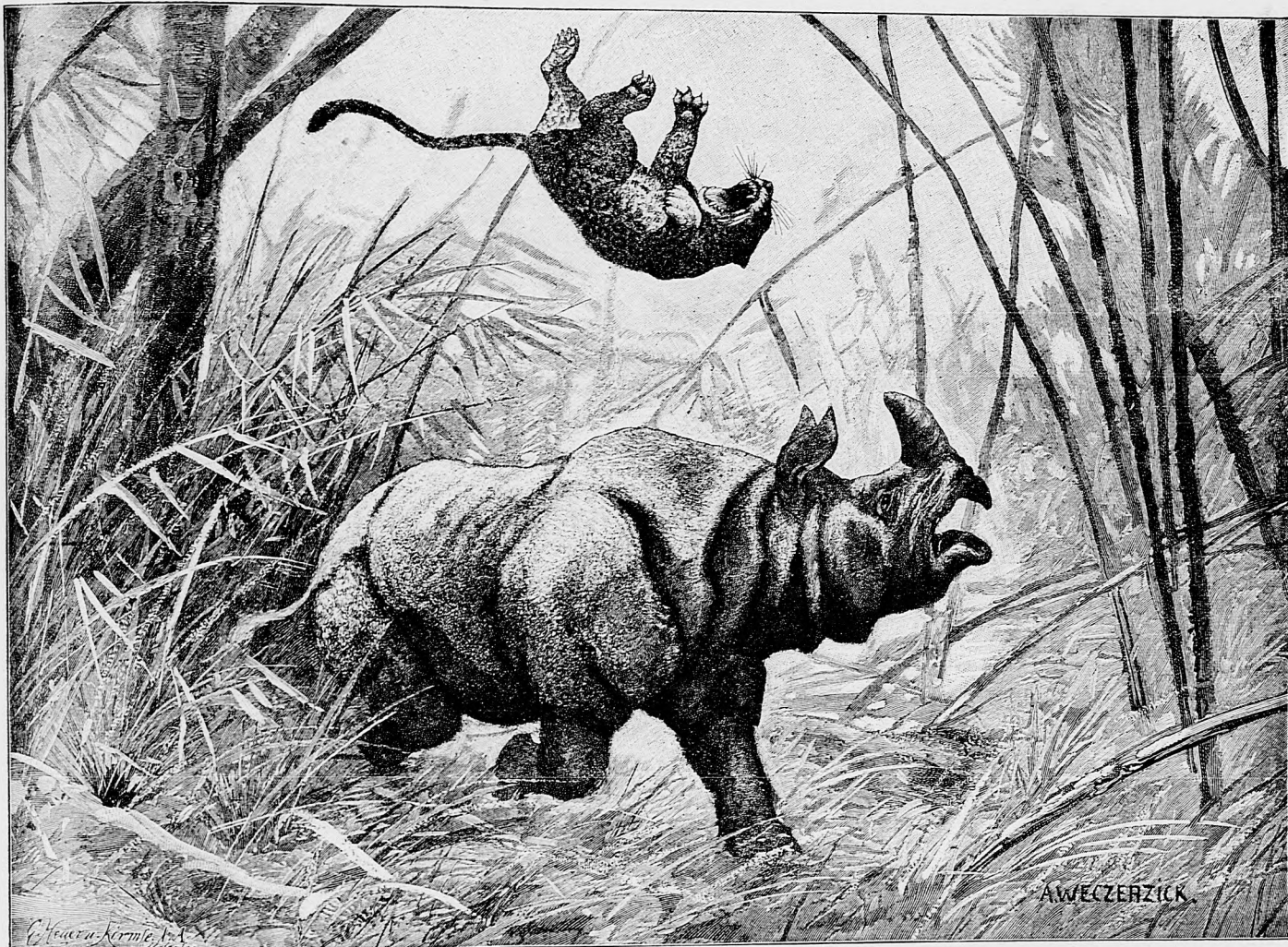
Nikto by nebol myslel, že mladý a usilovný tovaryš uskutoční svoje slová. Nemálo boli prekvapení, keď počuli, že Romanusky v skutku hodil sa pred elektrickú, ktorá ho na kusy roztrhala.

Vyzvanie k velebným pánom oltárnym bratom. Nižepodpísaný obstaral osobitný odtisk modlitby «Verim Boha mojeho živého...» doslovne dľa najnovšieho vydania svätovojtejského «Čítania a Evanj.» s označenými prestávkami, s veľkými písmenami a fraktúrou, aby sa aj tam, kde vyznanie toto viery, nádeje a lásky ešte kňaz po kázni unavený odriekať musí, zaviesť mohol ten na-

Kto na svoj majetok záložnú požičku mieni si vypožičkať, tak nech sa s dôverou obráti ku «Kisbirtokosok Országos földhitelintézet» Budapest, V. ker., Géza-utca 2. (svoj dom). Tento ústav dáva tak malú ako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomozeno stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho ťarchách. Predošlých veriteľov tento ústav z touto požičkou vyplatiť, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33¹/₂, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4¹/₂%-ové požičky bez všetkého zťahnutia v hotových peniazoch vyplatiť. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

sledovania hodný zvyk, aby to všetok ľud pomaly, rozjímave odriekal. Pripojil som ešte *fonetickým pravopisom* a veľkou latinkou tlačene antifony: *Asperges me...*, *Vidi aquam...*, *Tantum ergo...*, *Genitori...* tiež aj antifony Panny Marie po popoludňajších službách Božích predpísané. Cieľu primerane a úhľadne vystavené toto tlačívko zasluhuje čo najširšieho rozšírenia po našich slovenských farnostiach. Strán má 8, formát taký, že sa aj do menších modlitebných knižiek vmestí. 100 kusov za

tlákmí. Vlní našli chýrneho pytláka Antona Hupičku v hore zastreleného. Vyšetrovanie nemohlo nijako vypátrať, že kto zastrelil Hupičku, bárs sa aj vedelo, že to nemohol byť nikto iný, ako voľaktorý z hájnikov. Pokrevní Hupičku zaprisahali sa, že pre toto krvave sa vypomstia na hájnikoch. Od dávna čakali už na dobrú príležitosť, konečne v nedeľu večer mysleli si, že tu je čas previesť ich pomstu. Pytláci Štefan Hupičko, Juraj Podvacky, Štefan Lešťán a Ján Podrudan šli v nedeľu v noci do

Súboj nosorožca s leopárdom.

4 koruny, franko zasiela patričným na požiadanie dolu podpísaný, alebo knihtlaciareň Karla Salvu v Liptovskom Ružomberku (Liptó-Rózsahegy). Karol A. *Medvecký*, správca fary. Brehy, posledná pošta Ujbánya (tekovská stol.)

Krvavý boj v hore Na Čepčine v turčianskej stolici tamojšia urbárska hora bola tieto dni dejišťom krvavej udalosti. Divočina urbárskej hory bola za dlhý čas korisťou pytlákov, pokým ju pred dvoma rokmi jedna spoločnosť nevzala do árendy. Táto spoločnosť, aby si divočinu poistila, postavila hájnikov do hory. Pytláci ale preto, kedy len mohli, pustošili divočinu ďalej, následkom čoho viackrát bola srážka medzi hájnikmi a medzi py-

tlákmi. Vlní našli chýrneho pytláka Antona Hupičku v hore zastreleného. Vyšetrovanie nemohlo nijako vypátrať, že kto zastrelil Hupičku, bárs sa aj vedelo, že to nemohol byť nikto iný, ako voľaktorý z hájnikov. Pokrevní Hupičku zaprisahali sa, že pre toto krvave sa vypomstia na hájnikoch. Od dávna čakali už na dobrú príležitosť, konečne v nedeľu večer mysleli si, že tu je čas previesť ich pomstu. Pytláci Štefan Hupičko, Juraj Podvacky, Štefan Lešťán a Ján Podrudan šli v nedeľu v noci do

Krešťania kupujte len u krešťanov!

HOSPODÁRSTVO.

O dochovávaní dobytku.

(Pokračovanie.)

Hlavné pravidlo je, aby plemennáky boli zdravé a bez chýb, ktoré by potomci jejich dedič mohli. Hospodár na to musí hľadať prísne, aby statok, hoc aj nenie na pašienke, dýchal čistý a čerstvý vzduch, lebo v smradlavom a v zdusenom povetří hubí sa zdravie jeho. Práve tak účinkuje naň otrávené povetrie, ako aj na človeka, lebo však pľúca zvierata práve také povolanie majú, ako aj u človeka. Preto, ak je na to súci čas, nech vyženie statok na dvor, a za ten čas nech nechá maštal vyvetriť. Vôbec vždy nech má starosť na to. Cez leto na dvore zdržuje sa statok, ale keď je pälčivosť, treba ho vohnať nazpät do maštale.

Spomenul som, že dôležitá vec je statok dobre napájať. Statok musí dostať čistú a čerstvú studničnú vodu, a nikdy nie teplú, veľmi studenú, vystátu kalnú alebo smradlavú. To nenie na škodu liehve, ak ju hospodár viac ráz napája cez deň, ba naopak, škodí zdraviu jej, keď musí trpeť smäd. Najmä dojnú kravu nech dostávajú dostatočnej vody.

Statok dostáva denne 3—4 razy potravu. Hlavná vec je kŕmiť na termín. Tu musí držať hospodár prísny poriadok, lebo len tak bude slúžiť kŕmenie statku na úžitok. Zlý gazda je to, ktorý toto nezadrží, ale vtedy kŕmi, kedy sa mu chce. Po kŕmení zápražný statok tak dlho nech oddychuje, jak dlho trvalo kŕmenie. Sol tiež netreba šanovať, z tejto padne ročite na rožný kus 9, na koňa 4, na ošípanú 2 a na oveu 2 i pol kila.

Statok jednu čiastku života trávi v maštali. Maštal stavia hospodár z toho cieľu, aby zachránil statok svoj od následkov nepriaznivého počasia, ktoré škodí môže zdraviu. Maštal nemusí byť drahá, ale spôsobná. Jak len možno, nech stojí na vyvýšenom mieste, aby moč a riedky trus ľahko stiekol do hnojovej jami. Vo vnútri nech nenie od troch metrov nižšie, a nech je na nej tolko oblokov, koľko je zapotreby k dobrému vetreniu. Dvere do vnútra nech sa otvárajú. Jestli je dlažba z ubitej hlíny a nie z betonu (k tomu treba piesok, štrk a cemen) alebo z tehly: tak musí hospodár dobre a často podstieľať, aby vždy suchá bola. Podstieľať možno každý deň, t. j. hospodár denne vykydáva, alebo nechá stelivo viac týždňov pod statkom. Takéto stelivo dáva sa pod oveu, pod mladý statok, alebo pod — k rožnému dobytku patriace — hovädá. Pod dojnú kravu, pod kone, pod zápražný statok a pod prasnú ošípanú treba dať suché stelivo (to jest z pod tohoto vykydáme do hnoja súce). Stelivo dá statku mäkké ložisko a drží ho v čistote. Netreba zabudnúť, že zdravie statku požaduje, aby ho hospodár

čisto držal. K tomu slúžia: kefa, česák, vechef, hrebeň, mokrá handra a voda. S vechťom očistíme špinu a blato sosenuté najmä s nôh statku. S mäkkým vechťom treba drhnuť kone v zimnom čase, keď prijdú z cesty. S česákom a s kefou čistíme srst hoväda. S hrebeňom čašeme chvosty a hrivu, potom umyjeme ich. S vodou umývame všetky tie čiastky zvierata, na ktorých nenie srsti. Močiť treba paprčky, aby byly čisté od hnoja a od každej inej nečistoty.

Cez leto brodiť a kúpať sa má statok, kde to nenie možno (lebo potok nenie na blízku), tam nech ho často umývajú. Veľmi dôležitá vec je, čisto držať vämeno dojných kráv. Ale nielen zápražný statok musíme umývať a v čistote držať, ale aj statok mladý. Klo to zanedbá, ten nech sa nečuduje, že je statok jeho špatný a že živori sa na ňom rozličný hmyz.

Mimo dobrého, zdravého vzduchu, čistej vody, pohodlnej a suchej maštale, rozumného kŕmenia a bedlivej opateri ešte dve podmienky potrebuje statok: to jest zápražnému treba dať dostatočného odpočinku, len ale, ktorí ustavične v maštali držia, pohybovať sa musí každý deň. To požaduje zdravie jeho. Takýto statok nech hospodár na slobodnom povetří drží. Také kusy ale, ktoré na masť (mäso) kŕmi, cez celý čas má držať v maštali (v chlieve).

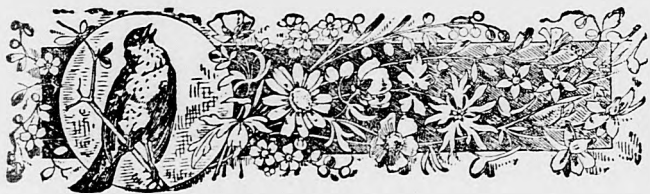
Tí, ktorí rozumejú sa k veci, to hlásajú ustavične: «bez chovania statku nenie poľné hospodárstvo». Aj je tak. Ja aspoň neviem si pomysleť múdre a užitočné hospodárenie bez dobrého rožného dobytku, lebo len také dáva radosť gazdovi, a len také poistí živobytie jeho.

To zvykli hovoriť, že rožný statok nosí farchy hospodára. On slúži mu silou, s ktorou obrába zem; dáva peniaze; dáva pokrm hospodárovi a jemu patriacim a konečne prispeje k tomu, aby zem úrodu dala. Preto je tak dôležitá vec, aby hospodár mal čím lepšiu liehvu. Tiež nenie maličkosťou dorobiť čím viac mlieka. Vedia toto mnohé obce a bedlia na to, aby mali dobré kravy na plemenia a od nich pochodiacu mladú liehvu nepredajú, ale pre seba zadržia. Najskúsenejších gazdov pošlú kupovať býka a nešajú zaň hocakú cenu. Dobré kŕmia, výborne opatrujú statok, slovom všetko možné urobia, aby čím väčší osoh mali z držania liehvi.

V takej obci, v ktorej planí gazdovia bývajú, ktorá má naničhodných predstavených, tam nik nedbá o druhých, ba ani len na to neusilujú sa, aby mali čím väčší úžitok. Takí nehľadia na teľa, len nech je. Spokojní sú s hoc akým planým býkom, len nech je lacný; kdežto bez dobrého plemenáka nepopraví sa liehva, a tak ani reči nemôže byť o dobrobyte hoshodárov. Aby ale hospodári prišli k dobrej liehve, starosť má o to minister orby s tým, že podporuje obce. Zariadil dozorstvo, skrze ktoré každá obec na prosbu predstavenstva svojho zapatriť môže najlepšie plemennáky. Že aký úžitok má z toho obec? pýtate sa. Po prvé taký, že vyprobovaný človek, ktorý rozumie sa k veci, vyberie súceho samca, čo nič nekoštuje hospodárov. Po druhé, skrze dobrého býka mať budú hospodári podarený, mladý statok; po

trete, lacno príjdu k tomu, a túto ľavnú cenu zplácať môžu na ráty. Ktorá obec takýmto spôsobom si mieni býka zaopatriť, nič nepotrebuje k tomu, ako podpísať jedno osvedčenie, ktoré dozorca okresu (v ktorom sa patričná obec nachádza) pošle predstavenstvu obce. Tam je udaná cena býka, a to, že kedy a koľko bude obec platiť do daňového úradu (štajramtu). Toto osvedčenie ryhter podpíše, udre naň pečať obecnú, dá podpísať dvom svedkom, pripojí k tomu štempel (na pas) a pošle nazpät dozorcovi. Po obdržaní osvedčenia pošlú žiadaného býka. Takýmto spôsobom aj vtedy môžu kúpiť hospodári býka, jestli ho sami vybrali, ostatnie odbaví dozorca. Vôbec v každej záležitosti, ktorá spojená je s dochovávaním lichvy, majú sa obrátiť obce k tomuto cieľu ustálenému okresnému dozorcovi.

Hospodár, ktorý drží statok, dočista musí byť s cieľom, že vlastne prečo opatruje ho? Usnesie sa na tom, že akú lichvu kúpi do jarma a na dojenie. Jak by nemal zbehlosti v tomto, nech prosí radu zkusených hospodárov, tí ho doista poučia, lebo hospodáriť nie je ľahká úloha, ba naopak, žiada veľa učenia. Práve to je zlomkrk malých hospodárov, že skoro žiadnej učnosti nemajú. A to len uzná aj ten najhlavatejší, že nenie maličkosť zem obrábať a statok chovať. K povolaniu tomuto väčšia schopnosť a zkusenosť treba, ako ku hocakému inému. Z tohoto ohľadu píšeme riadky tieto. Prosíme krajanov našich nech si ich povšimnú. (Pokrač. nasleduje).

DOPISY.

Z Trenčanskej.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Vel actený Pán Redaktor!

Ráčte byť tak láskavý, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Kreštane» uverejniť.

Na istom mieste v tieto dni vydržovali niektorí priatelia ľudu priateľské schôdzky, kde medzi iným prišla reč i o volbe stoličných výborníkov a o ľudovej stnane. Každý prítomný podal svoju mienku ku otázkam, preto s mojej strany za dobré uznávam tieto mienky na verejnosť k povšimnutiu mnohým uverejniť.

Prvý citoval krátku výfah z reči Zémana, farára hárskutského, ktorú ten istý pán farár predniesol na veľkom katolíckom shromaždení tohoto roku v Budapešti vydržíavanom a medzi iným hovoril: «Veľkolepé reči, neohrozená oduševnenosť a chváliplné tieskanie rúk, ani dohromady, ani jednotlive sú nenie dosť k spaseniu. História dvojtisícročného katolíctva učí a presvedčuje nás o tom, že tí veľkí rečníci, ktorí za vec Kristovu bojovali s kazateľnicou išli rovno do väzenia a odtiaľ k smrti mučedníckej. A títo mali len jeden cieľ pred očima, a to

bol tento: obeť priniesť za vec Kristovu. Takýchto mužov ale dnes je málo, ktorí by za cirkev a za vlasť obeť doniesli. Kto že je dnes hotový obetovať svoj majetok, meno, zdravie, hodnosť?... Treba nám svetských mužov, ktorí uznajú, že vec Kristova nenie len vecou kňazskou, ale i svetskou a budú hotoví i za svätú vec túto bojovať. — Máme chýrnych rečníkov, ale nie oddaných za vec Kristovu; rečia, ale len za čas; konajú, ale len krátko, a preto sila jejich slabne, z čoho potom nemá osov ani cirkev, ani národ. A preto predovšetkým dajte nám kňazov, ktorí sú vysoko postavení a nenie sú páni, ktorí pracujú celý deň a v noci sa modlia, ktorí nečakajú ani od vlády, ani od biskupov vyznačenie, len od Krista; ktorí nebehajú za červenými pásmi, ktorí nehľadajú kanonictvo, ale blaho svojho ľudu. Mnohí sú, ktorým je milšie čítať liberálne noviny, jako kresťanské, atď.» Či teda títo majú brániť cirkev alebo ľudu?... Svetskí páni tým menej stoja o cirkev Kristovu a o blaho ľudu — hovorí náš prvý priateľ — a má pravdu; lebo nenie medzi nami spojenosť v spoločných silách, a tak preto slabí sme, nie rečou ale skutkami vo všetkých veciach. Pozrime voľby stoličných výborníkov, ktoré sú už pred nami, o ktoré prednejší vodcovia ľudovej strany ani sa len neobzrú, jako keby všetko v poriadku bolo. A keď pozremo listinu stoličných výborníkov, nuž dozvieme sa, že je v Trenčianskej 130 židov virilistov a 31 židov vyvolených, teda 161, to jest viac nežli tretina zo všetkých. Porovnajúc ale obyvateľstvo so židmi, nuž zbadáme, že majetky sú väčším dielom v rukách židovských. Úradnictvo je zadlžené, ľud je zadlžený — a to všetko najviac u židov. Teda v takýchto pomeroch je veru beda čo začať; a to tým viacej, keď vidíme, že ešte i niektorí kňazia tisnú ten hnusný voz židovsko liberálnych pánov. A či títo sú za vec Kristovu?... To bratříckovanie s týmito páni — nedonesie požehnanie ale zkažu na vieru Kristovu a na náš ľud. Beda tomu, ktorý hľadá liberálne vyznačenia a židovskú podporu, keď i za čas blaženým sa cíti, príjde čas pomsty — zlého svedomia, ktoré je spojené s opovrhnutím od každého statočného muža. Takto podal svoju mienku prvý priateľ.

Druhý začal: Priatelia moji, uznám, že vec Kristova, to jest naša, smutne stojí. Srdce bolí človeka, keď musí vidieť tie mnohé podliacke skutky mnohých pánov. No, ale za to, keď sa mi ostatní opravdive oboríme s naším ľudom, ktorý s nami drží a vytrváme i naďalej, musíme zvíťaziť, len smel a verne napred!

Ľud náš je verný za vec Kristovu, a len ten nestojí o ňu, ktorý celé dni od rána až do večera v krémách strávi. Nedajme náš ľud v krémách kaziť, ale mu dajme príležitosť k dobrému čítaniu, k dobrým a poriadnym schôdzkam, kde poučený, istotne statočný občiansky život bude viesť a bude vec Kristovu zastávať, brániť oproti úkladom diabolským. Dnes už kostol nenie dosť, a ani to nenie dosť, keď volakto — nadovšetko kňaz — len v kostole alebo v škole odbaví povinnosti svoje. Hovorím toto nenie dosť, ale musí brať účasť i v bojovaní každodenného života občianskeho; musí s občanmi častejšie ob-

covať, jejich život pozorovať, skusovať a dávať im poučenie o kresťansko-sociálnej otázke a vtedy môžeme skôr prísť k cieľu. Kto sa od ľudu odľahuje, toho ľud nemiluje. Preto vždy je dobre v bars jakej veci s ľudom poradu držať; dobrých vo veci posilniť; pochybujúcich presvedčiť o dobrom, na zlých sa nehnevať; lebo láska prevyšuje všetko. Uznajme dobré vlastnosti i u našich nepriateľov — zato ale s nimi nesmieme mať žiadne pýtkanie.

Ľudová strana má všetku budúcnosť pred sebou, ale ju treba opatrovať, úrodnou činiť, a to tak docielime, keď všade a vždy dáme znak života jej. To nič nerobí, že všade nezvíťazí, ale predsa ukáže svoju moc, svoju silu, ktorá nesmie klesať, ale rásť. Pravda so složenými rukami sa len dívať, alebo hlavou kývať — je všetko marné, ale treba sa za vec Kristovu zastať a pracovať vo dne v noci — verne a smelo; a uvidíme že práca naša daromná nebola.

Každý ten, kto je priateľ ľudovej strany, nech sa usiluje dľa svojej možnosti čím viac priateľov k strane tejto získať, a vtedy nemusíme sa od volieb odľahovať. Áno, práve včul, keď také strašné politické časy zijeme, keď nás ešte i o ten najdrahší poklad slobodného rečenia liberáli pozbavujú chcu, soberme sa so všetkými silami a voľme len našich priateľov ľudu za výborníkov stoličných. V každom okrese majme svojich kandidátov, a za tých hlasujme sme a verne. Zástava ľudovej strany nech je nám svätou vecou, ktorú nie rečičkami, ale skutkami máme podporovať. Kto je judáš, nech nejde medzi nás, ale nech ide ta, kde mu judášske groše ponúkajú. A konečne, ponevác hlava liberálnej strany sa ukrutnosťou hrozí, nebojme sa a nedajme sa; kto je statočný muž a verný je, ten sa nedá zväbiť.

Bratia rodáci, hore sa a smelo k zástave ľudovej, nebojme sa zkažky luciferovej! Kto za slobodu, pravdu a zákon bojuje, tomu Pán Boh pomôže. Voľme sebe výborníkov ľudových, tak aj ablegátov len z našich; never sľubom liberálnym, lebo teraz mnoho budú sľubovať, jako čert, ktorý chce tvoju dušu mať. My chceme ablegátov ľudových, chlapov smelých a hodných, ktorí budú za blahobyť ľudu bojovať a za dobré a potrebné, pre ľud svoj snahy sa starať.

S Bohom do druhého shromaždenia.

Kozák.

***

Z Prievidze.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Prevelebný Pán Redaktor!

Úctive prosím, ráčte nasledovné riadky uviesť v našom oblúbenom «Kreštane».

Dňa 16. novembra sme mali u nás v našom okrese volby stoličných výborníkov. Volby tieto majú sa tak v záležitosti nášho kresťanského chudobného ľudu prevádzať, ako aj volby krajinské, to jest ablegátske. Do tohto výboru keď si voličia vyvolia svojich ľudí, svojich zástupcov, tak budú ochránení od všetkého liberálneho prenasledovania. V tomto výbore sa prepúšťa každý stoličný predstavený, slúžny, notár atď. keď volajaké chyby po-

robí. A my chudobní sedliaci, musím povedať sprostí voličia, čo robíme? Volíme si do tohoto výboru samých slúžnvcov, notárov a jejich liberálnych priateľov.

Nuž voličia a priatelia moji, táto vec sa má nasledovne: keď nás notár, alebo slúžny, alebo dedinský židák prenasleduje, a potom nás aj bez všetkej príčiny pokutujú, že nám hnojovka vyteká zo dvora, alebo cez nové múry; že sme nemali vodu vo dvore, keď nám pod odkvapom potok tečie; keď sme v Prievidzi na ringu (námestí) stáli s volmi; keď sme cez slimačku mali dovolené pásť; keď nám porcie duplované berú, alebo keď nás židák-krémár oklame pri pálenom: nemuseli by sme sa prosiť a klaňať slúžnemu a mu sľubovať, že budeme liberálmi, až nám toto alebo toto odpustia, a tak podobne notárovi dary dávať, alebo židákovi úžerné interesity platiť a za pálené celé majetky s duplovanou kriedou odpredať. Ale mali by sme sa obrátiť na našu stoličnú ľudovú stranu s našimi žalobami, ktorá by predniesla všetky naše žaloby, a pán slúžny, notár a židák by tak potom dostali po nose, že by im druhý raz chuť odpadla od všetkých liberálnych figlov. Teda keby sme si boli volili našich priateľov-ľudákov, bolo by nám dobre; keď si ale slúžnvcov, notárov a jejich priateľov volíme, tak je im dobre, a to tak dobre, že robia s chudobným sedliakom to, čo sami chcu.

Je pravda, že musíme dať veľký pozor aj pri tejto stoličnej voľbe; lebo páni liberáli, bars sa niektorí ukážu že sú statoční páni, ale pri voľbe už to zapierajú tak, že dovolia si tie najväčšie huncútstva stvárať. Takto nám vykonal i pred tromi rokmi v Bojniciach. My sme mali 180 vôtov, liberáli mali 60 a predsa liberáli vyhrali väčšinou jedného hlasu. Vieme, kde sa naše cedulky podeli. Dvaja su už z nich v zemi. Jednemu málo chybovalo, že už tiež tam nenie.

Tento rok sa už po predku vyhráňali liberáli, že v Bojniciach musia oni vyhrať. Teda po predku sa už chystali, že nám cedulky zničia.

Buďte teda všetci občania v Bojniciach, ktorí máte právo votizovať, upovedomelí, že prečo sme pri tejto voľbe našich ľudových kandidátov nepostavili. To vám ale môžeme sľúbiť, že to viac ráz neurobíme; dáme si lepší pozor na klamstvo liberálne. Nedáme sa viac už oklamať.

V Novákoch zase bola príčina ohľadom osoby kandidáta. Aj to viac nebude. Nech tí páni, keď sú dobrí katolíci, vstúpia do ľudovej strany. Potom ich budeme voliť, ale ináč nie!

Prievidza sa dohre zadržala. Tam vyvolili tých kandidátov, ktorých im ľudáci odporúčali. Ale čo mám povedať o Handlovej?! Veru ma srdce bolí, keď si pomyslim že sme tam prepadli s vótami. A tomu sú na príčine naši bývalí dobrí Morovňania a Jalovčania. Nuž veru je to smutné, keď takí chýreční ľudáci — ako sú naši Morovňania — votizujú s liberálmi. Neviete občania morovňanskí, že liberáli kríže vyhadzujú a našu cirkev katolícku potupujú? Vy ste dobrí katolíci! Veď ste si z vašich mozolov káplnku postavili a teraz s liberálmi votizujete?!

Pomyslite si, čo ste urobili? Nechcem vás jedného alebo druhého menej alebo viac obviňovať, bárs viem, že len niektorí sú na príčine tomuto nekresťanskému skutku. Neberte to tak na ľahko, že však len pri tejto voľbe. My ľudáci budeme veľmi pevní vždy, keď pri každej voľbe budeme spolu držať. Občania naši beda nám, keď sa raz potrháme. Nože teda z krátkej cesty pozor!

Nuž a Jalovčania naši, pýtam sa, či váš židák už tak veľmi dobre robí pre vás, keď ho tak poslúchate? Veď on žije z vás a nie vy z neho. Kresťania, kresťania, čo to len robíte? Vždy a všade hrešíte na židov, a keď vám tej židovskej besnice strčí, potom už môže aj na vás orať. To je predsa len haňa!

Možno že stojíme blízko toho času, čo voľby ablegátske budú, preto napomínam a prosím vás všetkých voličov okresu prievdzského, nesľubujte nikomu vaše hlasy. Čo vám slúžny spraví v kancelárii za to platíte, a tak samé je to aj u notára. Slovom, ani jeden nepostará sa, ako si vaše porcie (daň) a iné farchy splatíte alebo znášate. Ty sedliak, ty len hluš o dušu a plať, však na to si na svete. Veď slúžnovcom a notárom už platy dobre povýšili na farchy naše. Preto istotne budú teraz s huncútstvom kortešovať za Tiszu, keďže im podal už ten košial z toho masného hrnca, do ktorého sme ho my vniesli. Chystajme sa teda k voľbám po kresťansky, čo verní, vytrvalí a riadni ľudáci!

Ludák.

***

Bern (Švédsko).

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

Veľactený Pán Redaktor!

Uctive prosím, ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Kresťane».

Chcem sa vám zmieniť, že už aj tu po tuho teplých dňoch letných nastala jaseň. Bárs bolo leto tiež suché, ale pritom všetkom úrody boli dosť hojné. Pravda, čo sa týka obilia, tu nemajú toľko, aby sa mohli zaobísť bez zahraničnej múky. Múku a chlieb následkom suchoty o 5 cts. zdražela pri 1 kg. Kapusta je tiež drahá. Zemiaky boli pekné a predávajú ich po 6—7 fr. metr. cent. Ale tu nerobia sedliakom židia ani žiadni burzianeri cenu, lež si samo roľníctvo ustáli burzu za čo môžu to a to predávať tú ich celoročnú prácu. U nás je to pravda celkom ináč s tou cenou. Keď má sedliak čo na predaj v jaseň, keď mu prichodí veľké porcie splácať a sluhov vyplácať, seba aj svoju familiu zaodievať, interesity platiť od židovských požíčiek atď., aby mu obecný bubon nedal na vedomie, že: «marš z tvojho domu», musí dať svoje zbožie len za to, začo uzrozueme medzi sebou židáci chcú. Teraz musíš dať začo my chceme, avšak na jar ti zas spravíme takú cenu, jakú my budeme chcieť. Takto robia u nás židovskí špekulanti.

Teda nedá sa ani len zďaleka porovnať, jaký tu majú poriadok a jaký u nás; lebo ozaj tu panuje tá pravda a spravdnosť; každý má svoje právo, ktorý prežije 21. rok, už má volebné právo a to nielen takí, ako sa to u nás povie, že: «hazafici» a «liberáli», ale každý, kto je — jako tu hovoria — zdejší obyvateľ. U nás je to celkom

ináč! Kto nechváli a nepodporuje liberalizmus a ešte jedno... ten je burič. Tu či je Nemeč, Francúz, alebo Talian, každý môže ísť so svojou rečou kde koľvek, kdežto u nás je všetko zmotané na akési žiadúčne «kotrmelce».

My tu máme pekný rim. kat. nový kostol, ktorý je ešte len nedávno postavený za 600.000 (šesťsto krát tisíc) tiež len z našich milodarov, ktoré dľa ľubovole každý sme sbierali už asi 20 rokov. Počas sbierky každú nedeľu bol plán kostola a pri ňom schránka vystavený. Predtým bohoslužby mali sme v takzvanom francúzskom kostole, v ktorom kedysi Francúzi boli ubytovaní s vojskom aj s koňmi. Pre menšie bohoslužby — ako sú v robotný deň, mali sme kaplnu, spravenú v privátnom dome, spojenú s farským bytom.

Srdečný pozdrav zasiela svojim krajanom na vzájom dobrej rozpomienky.

Drotár.

Krajinský púť do svätej zeme 1905.

Duchovný vodca: Veľk. p. Jozef Škarda, prépošťa v Šaštine.

Výťah z Programmu:

Čas odchodu: Púť pohne sa okolo dňa 4-ho marca roku 1905. (O presnom čase odchodu účast na púti vezmúci budú zavčasu upovedomení.)

Obsah cestovania: Cesta potrvá 40—43 dní Príchod zpiatky pred Kvetnou nedeľou.

Smer cesty: Budapešť—Belehrad—Sofia—Carihrad—Smyrna—Rhodus—Beiruth—Damask—Baalbek—Beirut—Haifa—vrch Karmel—Nazarét—Tiber—jazero Genezaret—vrch Tábor—Nazarét—Djenin—Samária—Nablus—(Sichem)—Bethel—Jeruzalem—Betlehem—Sv. Ján—Jaffa—Portsaid—užina Suez—Ismailia—Kairo—Alexandria—Messina—Neapol—Rim—Ancona—Fiume (Rieka)—Budapest.

Ceny zúčastnenia:

Pre skupinu A: I. trieda železnica, I. trieda na lodi 1580 korún (prvotriedne zaopatrenie).

Pre skupinu B: II. trieda železnica, I. trieda na lodi 1445 korún (prvotriedne zaopatrenie).

Pre skupinu C: II. trieda železnica, II. trieda na lodi 1255 korún (druhotriedne zaopatrenie).

Pre skupinu D: III. trieda železnica, II. trieda na lodi 1185 korún (druhotriedne zaopatrenie).

Pre skupinu E: III. trieda železnica, III. trieda na lodi 650 korún (tretotriedne zaopatrenie).

Podmienky zúčastnenia.

Príhlásenie. Na tejto púti — vzhľadom presného ustálenia miest na lodi — najviac 185 osôb môže brať účast, a síce: zo skupiny A—B spolu 60, zo skupiny C—D spolu 25 a konečne zo skupiny E najviac 100 účastníkov sa môže prihlásiť.

Prihásif sa možno u duchovného vodcu púte veľkomožného a veleb. pána Jozefa Škardu, prépošťa v Sasváre (Nyitra megye) s vystavenou prihlasujúcou sa listinou do 25. januára roku 1905.

Cestovný list. Každý účastník púte má potrebu na cestovný list (pass), ktorý na hlavnom kapitáňskom úrade alebo po okresoch u hlavného slúžnovského úradu si má zadovážiť.

Blížšie vysvetlenie podá podrobný program, o ktorý sa treba hlásiť tiež u veľk. pána Jozefa Škardu, prépošťa v Sasváre.

Vyzvanie k predplateniu.

Predplatná cena našich novín je :

na celý rok	... ..	4 koruny
na pol roka	... ..	2 koruny
na štvrt' roka	... ..	1 koruna.

«Kreštan» kiadóhivatala

Budapest, IV., Ferencz József-rakpart 27.

Spolkové zprávy.

Dňa 8. decembra prednáša sa «*Pasáčka Lurdská*» v Katol. Tanonczothone. Vstupného niet. Za program platia hostia 40 hal. Začiatok o 7. hod. večer *presne*.

Spisy redakcii zaslané.

Upozornenie: Keď chcete si zadovážiť túto vypísané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielať peniaze na vydavateľstvo «Kreštana», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

Posol Svätého Antona. Mesačný časopis, vychádzajúci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazmi. Redigujú: Edvard Sándorfi, katechet a Andrej Červjenka učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadate budete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

Nábožne výlevy. Práve teraz vyšlo XI. vydanie. Kniha táto je pre každého katolíckeho kresťana s katolíckym spevníkom k potrebeniu v kostole i doma. Veľkosť 1288 strán. Spísal Andrej Radlinský. Nákladom Spolku Sv. Adalberta (Vojtecha) v Trnave. Cena neviaz. vyt. 4 kor. 20 hal., viaz. vyt. v koži s mramorom 5 kor. 60 hal., v koži so zlatorezom 6 korún a chagr. so zlatorezom a spínkov 7 korún, kosteným križikom a v skvôstnej väzbe 11 korún.

Katolícka Budapešť. Práve teraz vyšla z tlače jedna maďarská knižka pod názvom: «*Katholikus Budapest*». V tejto knižke nájdete dopodrobna opísané všetko to, čo sa len katolíckeho v Budapešti nachádza. Koľko je tu kostolov, koľko kláštorov, kde a kedy konajú sa bohoslužby a v akom jazyku, kde sú katolícke sirotince, útulne, nemocnice, ústavy pre chudobných, kde má sa obrátiť robotník alebo slúžobná: všetko toto a mnoho iného poučného nájdete v nej. Kto je v Pešti neznámy, keď príde sem, kde sa môže v tej alebo v onej záležitosti obrátiť. Preto by bolo potrebné, aby každý duchovný a každý kat. kruh mal túto knižku pri ruke, žeby mohli v páde potreby dobre poradiť takým, ktorým treba je do Pešte cestovať. Knižka táto má 143 strán a obsahuje veľmi mnoho obrázkov o kostoloch, školách peštianskych atď. Cena jedného výtisku je 1 koruna. Hlásťe sa, čo znáte maďarsky o túto knižku takto: «*Regnum Marianum*». Budapest, VII., Damjanich-utca 50.

Jako sa spovedá rozumná mládež? Duševné zrkadlo. Vydáva Redakcia «*Posla božsk. Srdca Ježišovho*». Cena 10 hal. Pre knižku takto píšťe: Redakcia «*Posol božsk. Srdca Ježišovho*» Trnava (Nagyszombat).

Ztratené peniaze. Rozprávka. Napísal August Horislav Škultéty. Cena 10 halierov. Dostať u Jozefa Gašparik v Turč. Sv. Martine.

U redakcii: «*Posol Svätého Antona*», Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28 dostať tieto knižočky:

1. «*K čomu vedie opilstvo?*» Poslovenčil Andrej Hladký. Cena 12 halierov.

2. «*Chlieb Svätého Antona.*» Zfotografoval Zaosek. Cena 12 halierov.

3. «*Trnavský bál*», veselá rozprávka, a «*Dva Listy*». Napísal Zaosek. Cena 12 halierov.

4. «*Historia Drotára*». Nakreslil Zaosek. Cena 12 hal.

5. «*Slovo ku kresťanským robotníkom*». Napísal Edvard Sándorfi. Cena 16 halierov.

Veselá knižnica. Vydáva Augustin Paulovič. Humoristické prednášky. Sosit XXIV. v Trnave. Tlačou a nákladom A. Horovitz. 1904.

Májové kvety, čili nábožné rozjímanie o blahoslavennej Panne Marii. Spracoval Fr. Sasinek. Vydal Fr. Richard Osvald. Cena 80 hal. Dostať: Fr. Richard Osvald, správca fary, Tepla (Lenge) o. p. Bélabánya.

Obzor. Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XVI. číslo 10. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ Juraj Babka v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

Ceny potravných článkov.

Úradne značené priemerné ceny za 50 kilogramov. *Pšenica:* tiská K 10'00-10'45, peštianska K 10'00-10'30, belehradská K. 10'00—10'25, banátska (77 kilogramová) K. 09'90—10'30. — *Raž:* K. 7'40—7'50. — *Jačmeň* na kým K. 7'40—7'60. — *Ovos:* prvotriedny 7'10—7'35, druhotriedny 6'95—7'10. — *Kukurica:* K. 7'65—7'85. — *Repica:* K. 11'25—11'60. — *Prosó:* K. —'—'—'

Múka.

č.	0	1	2	3	4	5	6
K.	16'20	15'80	15'20	14'80	14'40	14'—	13'50
		č.	7	7½	8		
		K.	13'—	12'—	7'20		

Otruby: K. 6'00, hrubé K. 6'20.

Strova: Veľký biely bôb: K. 12'50—13'00, tmavý K. 9'00—8'50, drobný K. 13'00—13'50, tarkavý K. —'—'. **Hrach:** K. 13'—14'00. — **Šošovica** veľká čistá K. 14'00—15'00. — **Konopné semä:** K. 13'50—14'00. — **Lanové semä:** prima K. 9'00—9'50. — **Rasca:** K. 28'00—29'00. — **Mak:** sivý K. 27'50—28'00, modrý K. 27'00—28'00. — **Eadník:** K. 7'00 do 7'50. Všetko 50 kilogr.

Koloniálny tovar: Cukor rafinovaný K. 81'50—82'00, kockový K. 83'00—83'50, kandis biely K. 82'00, zltý K. 80'50 za 100 kilogr. s pobravnou daňou.

Petrolej: americký (*) vo veľkom prima K. 45'60 ruský (***) K. 45'60 za 50 klg.

Lekvár: srbský (1904) K. 10'50—12'75, slavonský (1904) K. 00'00—00'00 za 50 kilogr.

Slivy: bosenské (100 kusové) K. 12'00 do 12'50 srbské (80—85 kus.) K. 12'50—12'75.

Spiritus: Rafinovaný tovar vo veľkom K. 155'50 do 156'00. Denaturalisovaný, k priemyselným účelom jeden barill 58'00—59'00.

Sviňská masť: budapeštianska K. 65'00 do 65'50.

Datelinové semä: lucerna K. 45'00 do 50'00 za 50 kilogr.

Zemiaky: ružové K. 7'00—8'20, žlté K. 08'00—09'00 za 100 kilo.

Vianočné dary 1904.

V New-Yorku a v Londine nešialani ani európejskú suchú zem a preto jedna na strieborné náradie fabrika nútenosť vydala sa byť, že svoj tovar len za cenu roboty toho predá. Ja som spĺnomocnený, spĺnomocnenstvo toto plniť a nazáklade tomto za 6 zl. 60 krajciarov nasledujúce náradie pošlem:

6 kusov veľmi fajnové stolové nože so pravdivou anglickou klingou
6 kusov amerického patentirovaného striebra vydlčky
6 kusov amerického patentirovaného striebra jedacie ližice,
12 kusov amerického patentirovaného striebra kávové ližice,
1 kus amerického patentirovaného striebra polievkovú ližicu,
1 kus amerického patentirovaného striebra mliekovú ližicu,
6 kusov Anglická Viktoria spodnie táce.
2 kusy imponantné stolové svietniky,
1 kus ľajnové cukrové sitko,
42 kusov spolu len 6 zl. 60 kr.

Tieto 42 kusí predtýmto 40 zli. koštovali a včel len 6 zl. 60 kr. v najľavnejšej cene je k dostaniu. Americké a patentované striebra je jedna s vonku a s nutra biela kova, ktorá striebornú farbu aj 25 rokov udrží začo ja garantujem. Svedectvom tomu, že tento oznam

neni kamstvo

zavazujem sa bár komu, komu sa náradie nepaci peniaze spatky dať. Nech nikto nezameská túto pohodlnú príležitosť použiť žeby si túto okrášľujúcu garnitúru nezaobstaral

ktorá utešeným svadbo a iným darom je,

d'alej do každej lepšej domácnosti príliž je súca, k dostaniu je výlučne len u

A. HIRSCHBERGA

amerického patentirovaného striebra závod

Viedeň, II., Rembrandstrasse 19B Telefon 14597.

Rozposielky na okolie s dobierkou alebo peniaze vopred v poslaní. Ku tomu čistiaci prach 10 kr. Opravdivý len na boku vydlču ochraňujúcou markou (zdravotná kova).

Výťah s tisíce označích listov:

S prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu garnitúru za 6 zl. 60 kr. Koložvár baron Bánffy jeho exell. s prvou zásielkou som úplne spokojný, prosím ešte jednu zásielku. kaloča, Ján Májorossy, kanonik.

Zasielku s jedacím servicom som obdržal, veľmi som spokojný nech mi ešte jednu takúto garnitúru 42 kusí na dobierku s amerického patentirovaného striebra pošlú.

Rozovič, Kr.-Sürenska st. S. Keresztes hlavný slúžnv. Jej Excellencia, barónka Edelsheimova čo najveršie odporučala mne Váš stolový nábytok, prečo esadnm Vas, rácte i mne dvojo takýchto nábytkor, po 6 zl. 50 kr. poslať. Gr. Helena Tisza, rod Degenfeld-Schomberg.

Žiadajte si cenník.

Zdarma a bezplatne zašlem môj, v slovenskej reči, bohate ilustrovaný cenik, ktorý viac než 1000 obrazov obsahuje rozličných hodín, zlatých a strieborných predmetov ako aj hudobných nástrojov

HANNS KONRÁD

I. hodinová fabrika a exportní obchod

BRÜX No. 856. (Česko.)

Telegram! Sukne Lodenové, polovlnené, rôznych a stálých barev, 1 kus po 65—70 kr., sukne „Mandžuria“ (novinka!) po 1 zl. 20. 1 zl. 25 kr vyrábí a dobierkou zasílá: **Adolf Jelínek** v Lisku, p. p. Jimramov, Morava. Nehodící se zboží bud vymením, aneb vezmu zpět a peníze vrátím; nespokojenost vyloučena! — Do 5 Kg. balíka se vejde 7 sukni! Vzorky zdarma franco!

Kúpim každej jakosti

gazdoské maslo za hotové peniaze, tiež aj do konca roku —
L. SCHUBERT, Viedeň, IV/1. Freihaus.

BRAUÝ MARIACELLSKÉ — žalúdkové kvapky

sú všeobecne odporúčané pre ich otužujúel a posilňujúine účinkovanie na tráviacu ústrojnosť: pri nechutik jedlu, tráviacich zmatkoch a iných žalúdkových neduhoch.

V apatičkach výlučné

Brády-bo žalúdkové kvapky žiadajme

Josef Török apatekar v Budapešti.

Oznamy prijíma administracia

„Kreštan“

Budapest,

Szentkirályi-úlicia 28.

Hareké kanáry

mající obdivuhodné dlouhé, hluboké tury, duté zvonkovité, jemné role, basové a hluboké hvizdání nabízí po 8, 10, 12, 15 K proti dobírec se zárukou skutečné ceny a sdravého živého dodání. Přísne reální obsluha. J. Kern, pěstitel kanáry Slakenvert-Ostrov (Čechy).

Na 6 mesiacov

pošlem Anker-Nickel-Roskopf-Patent-Remontoir vneckové hodinky poštovou dobierkou za 2 zl.

na dobierku Pri objednávke 3 kusov kus za 3 zl. 40 kr., obraz alebo vidiek o 15 kr. viac zavazujem sa, na žiadost', behom 6 mesiac. peniaze nazpät vratit'. Ku každým hodinám retiazka a ozdoba zdarma.

Najlepsie a najlacnejšie hodinky ku pracam. 10.000 kusov s najlepším uspokojením je v užitku. Za dobre chodenie 3 ročná písomná záruka. — Jediný rozsielateľ' poštovou dobierkou je výlučne I. V. A. z hlavného skladu roskopf hodinovej fabríky LEO LATEINER, Wien, I. Okr., Wollzeile 17-42. Mój ceník, ktorý viac než 500 vyobrazení obsahuje, rozličných hodin zlatých a strieborných predmetov, na žiadost' zdarma a franco zašlem. II.

DOLICIN jehož najehýrenejší lekári a professori s výtečným účinkom upotrebuju pri suchej nemoci (tuberkulosi), kašľaní, zachripnu i, prsný a pľúcnych nemocíach, katáre, astme, ťažkom dýchaní, suchom kašľaní a gágorovných nemocíach, horúčku a potenie zastavi. Pri de.skom somárskom kašľi **Dolicin** nevidané účinky preukáže. Cena 1 kor. 40 hal. a 2 kor.

Dostať u **KORNELA DEMETER, lekárnik,**
v Szászváros-e, Iskola-tér 53. sz.

Zdarma a bezplatne

dostane každý môj, viac než 1000 hodínok, zlatých, strieborných vecí a hudobných nástrojov, príhodné predmety a najposlednejšie novosti obsahujúci **nový obrázkový cenník na rok 1905.** Niklové anker-rem. hodinky. Roskopr sústavy za 2 zl. 10 kr. Opravdivé strieborné rem. hodinky, s tromi hrubými deklam. a dobrým zostavením. Moderný fazon za 3 zl. 90 kr. Opravdivé 14 kar. zlaté rem. žemké hodinky za 9 zl. Opravdivé strieborné kávové náčinie za 1 zl. Opravdivé zlaté obrúčky so striebrom napravené, kus za 1 zl. 40 kr. Pendlové hodiny s 2 závažiami, s bitím, 130 cm. dlhé od 11 zl. vyššie, 3 ročná záruka za dobré chodenie. Koncertová harmonika za 2 zl. 50 kr. Hudobný automat za 8 zl.

Vpáde nezodpovedania peniaze vrátim

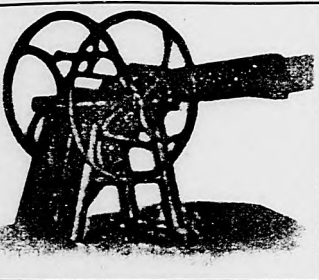
Rozposiela za vopred poslané peniaze
alebo na dobierku

J. RABINOVITZ

Viedeň, VII., Lindengasse 2/14.

Páni hospodári! Netreba vám viacej hospodárske stroje z cudziny alebo od firiem nám nepriateľských drahsie kupovať, lebo moje výrobky dosiahly značnej dokonalosti.

Odporúčam svoje najnovšie: **Mláčacky s oceľovými guľicovými ložiskami**, ktoré idú o polovicu ľahšie, než ktorékoľvek iné. **Zentúre** dľa najnovších modellov. **Zlepšené rajtáre.** **Výborné sečkovice** amerického a anglického systému. **Triery.** **Strúhadlá** na burgyňu. **Šrotovníky** na zrno. **Stroje na siatie.** **Pluhy, brány.** **Stroje na rezanie kapusty.** **Mač-**

kadlá na syr, borievky a na hľynu. **Železné mangle** na prádlo, **decimálne váhy** a stroje na **lámanie stromovej kôry.**

Cenníky zašlem na žiadosť zdarma a franko.

MICHAL TRESKON, fabrikant hospodárskych strojov

v Bytči (Nagy-Bittse).

Pozor gazdovia!

Kto chce lacné a dobré benzinmotory kúpiť, silné od jedného až do dvadsať koňskej sili, pritom aj odobera všetky motorové popravky, nech sa hlási u Jozef Martin-kovicsa mašinist, Maniga, Nyitra megye.

Opravená elektrická vačková lampa.

Po pritlačení jedným prstom vydáva jasné elektrické lúče. Úplne **nebezpečná!** Sila svetla je 2 1/2 voltov. Sila svetla je úplne neodvislá od vetra a od počasia, snahu alebo dažďa. **Cenajednej úplne opatrenej vačkovej elektrickej lampy je 3 koruny,** so zväčšujúcou čočkou 4 kor. Náhradná batéria 1 kor.

POZOR: Ne-kupujte bezcenné napodobneniny, my dobre stojíme, zakiaľ by náhradná batéria musela byť potrebná, za tri mesiace svetlo vydávajúce. Jediné hotové zariadenie. Rozposiela sa na dobierku cestou F. Schwartz, elektrický-rukodelný dom. Viedeň, IX/4. Sechschimmelgasse 23/G. prizemie.

Na 90-dňovú príležitosť

zašlem každému nové, **Mayer-sústavy Anker-Nickel-Roskopf-Patent-Remontoir** hodinky, s peknou retiazkou a schránkou za

2 zl.

poštovou dobierkou.

Najpríhodnejšie hodinky do práce pre jedného každého. **S trojročnou písomnou zárukou.** V páde

nezodpovedania, peniaze sa nazpät vráti. **Objednať možno len v hlavnom sklade spojenej dielne na hodinky Roskopf**

Leopold Mayer,

cis. a král. spoľahlivý a statočný zaopatrovateľ

Viedeň, XIV., Mariahilferstrasse 187/P.

Chráňme sa od padateľov.

Každá rodina

mala by vo vlastnom záujme ien

Kathreiner

Kneipp sladovú kávu

akžto dodavok ku dennej káve potrebovať.